

Kolegium expertů k výkonu rozsudků Evropského soudu pro lidská práva

Zápis z 13. zasedání, 29. dubna 2026

D. H. A OSTATNÍ PROTI ČESKÉ REPUBLICĚ (DISKRIMINACE ROMSKÝCH DĚTÍ V PŘÍSTUPU K ZÁKLADNÍMU VZDĚLÁVÁNÍ)

Vládní zmocněnec *P. KONŮPKA* připomněl, že výkon tohoto rozsudku, který se týká diskriminace a segregace romských žáků ve vzdělávání, probíhá již více než 18 let. Kolegium se jím opakovaně zabývalo, naposledy v prosinci 2024.

Zástupkyně KVZ *K. RADOVÁ* shrnula, že případ se týká zařazování romských žáků do speciálních škol na základě diagnózy lehkého mentálního postižení a jejich faktické segregace i v některých běžných školách. V minulém roce tvořili romští žáci asi 3,9 % (38 599) z celkového počtu žáků na základních školách. Z nich se asi čtvrtina vzdělávala na 79 školách, kde činil podíl romských žáků více než 50 %. V „běžné“ populaci je lehké mentální postižení diagnostikováno v 1,6 % případů; u romských žáků je to osmkrát více. Kvůli dlouhodobosti problému a jeho systémové povaze, výkon tohoto rozsudku i nadále podléhá zesílenému dohledu Výboru ministrů Rady Evropy. V minulém období nicméně byla přijata klíčová opatření pro zlepšení situace, která představí zástupce Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy („MŠMT“). Pokud jde o procesní stránku výkonu, připomněla, že Česká republika předložila v prosinci 2025 Výboru ministrů nejnovější *Zprávu o postupu ve výkonu rozsudku*. V ní informovala především o implementaci akčního plánu z prosince 2023 (reforma poradenského systému, etnická desegregace ve vybraných územích, podpora škol ve vzdělávání sociálně znevýhodněných žáků) a o přijetí dílčího *Akčního plánu k podpoře účasti romských dětí na předškolním vzdělávání*. Další ústní projednání ve Výboru ministrů proběhne v červnu 2026. Do konce října má být rovněž předložen nový akční plán. Tlak na výkon rozsudku zesiluje probíhající řízení o porušení unijního práva, ve kterém hrozí přesun do další fáze řízení (tzv. odůvodněné stanovisko Komise) včetně možnosti podání žaloby k Soudnímu dvoru EU. Proti Slovensku už Komise žalobu podala, ve věci bylo vydáno stanovisko generální advokátky a rozsudek je očekáván na podzim.

Zástupce MŠMT *O. ANDRYS* konstatoval, že přestože je přijímáno velké množství opatření, situace se v praxi příliš nelepší. MŠMT nicméně v úsilí polevit nehodlá a výkon rozsudku považuje za celospolečensky významný. V současnosti se vyhodnocuje realizace akčního plánu z roku 2023. Na základě vyhodnocení budou navržena další opatření v rámci nového akčního plánu. Ta se budou týkat nadále dvou hlavních oblastí, a to činnosti poradenského systému s cílem snížení chybné diagnostiky mírné poruchy vývoje intelektu u romských dětí a etnické desegregace škol v území. Za důležité zjištění z minulého období označil identifikaci klíčové role zřizovatelů, a to ať už krajů v oblasti poradenského systému, tak obcí v oblasti vzdělávání. Stát má v současnosti pouze omezené pravomoci, jak v těchto oblastech zřizovatele účinně řídit (financování a metodické vedení).

Přesto se v uplynulém období podařily důležité změny systému včetně revize legislativy týkající se poradenského systému a nastavení financování běžných škol. Konkrétně se jedná o zavedení tzv. indexového financování. To má zajistit finanční posílení škol, kde je to s ohledem na složení žáků či socioekonomické prostředí třeba, a to jak personálně (prostřednictvím sociálních pedagogů, nově zakotvených jako pedagogická pozice), tak přímou podporou (vzdělávací pomůcky, vzdělávání učitelů). V rozpočtu pro rok 2026 (od září) je pro indexování vyčleněno 250 milionů korun; pro rok 2027 se debatuje již o 750 milionech korun. Peníze budou rozdělovány na základě ukazatelů jako je počet žáků čerpajících dávky podpory v hmotné nouzi nebo počet žáků s nárokem na jazykovou podporu. Z vyčleněné částky pro rok 2026 by 100 milionů mělo jít na sociální pedagogy, kteří jsou v této oblasti klíčoví, a zbylých 150 milionů na přímou podporu.

V oblasti desegregace zmínil společné memorandum MŠMT, Národního pedagogického institutu, PAQ Research a Ministerstva pro místní rozvoj, na jehož základě bylo ve vybraných území

otevřeno téma etnické desegregace ve vzdělávání a vyzkoušena role metodiček a metodiků desegregace. V rámci této spolupráce bylo na pilotním vzorku ověřeno, že změna je při vzájemné součinnosti všech aktérů v území možná. Je ale potřeba vytvoření nástrojů státu pro možnost urychlení či dohledu nad celým procesem. Jako příklad zmínil změnu určování spádových škol. Spádové obvody dosud vymezoval zřizovatel vyhláškou, přičemž v některých případech byl zřejmý segregační úmysl. Vymezování spádových obvodů bylo těžko kontrolovatelné, protože vyhlášky nebyly v elektronické podobě a do elektronického systému se často nenahrávaly. Nově budou zřizovatelé vymezovat spádové obvody v tzv. systému RÚIAN, kde bude vymezení obvodů vizualizováno. Kontrola tak bude snazší.

MŠMT nyní připravuje nový akční plán desegregace pro roky 2026-2028. Bude konzultován s KVZ, KVOP, neziskovým sektorem včetně zástupců Romů či s vládní zmocněnkyní pro záležitosti romské menšiny. Cílem bude také snížení podílu dětí s diagnostikovanou mírnou poruchou vývoje intelektu z řad Romů.

Vládní zmocněnec *P. KONŮPKA* poděkoval za shrnutí priorit, které dává naději na zlepšení situace. Přivítal jasné stanovení měřitelných cílů, které v minulosti chyběly.

Zástupkyně KVZ *K. RADOVÁ* poděkovala MŠMT za dobrou spolupráci. Za klíčový označila zmiňovaný pilotní projekt Desegregace, na jehož základě se nyní připravují navazující opatření pro desegregaci vzdělávacího systému ve vybraných oblastech. Jedním z hlavních zjištění je důležitost role zřizovatelů a potřeba jejich podpory, motivace, ale i vytvoření nástrojů kontroly či donucení. Ocenila také připravenost MŠMT zapojit do přípravy nového akčního plánu i Expertní fórum k výkonu rozsudku včetně zástupců Romů, Úřadu vlády a KVOP.

Zástupce VOP *V. A. SCHORM* zdůraznil potřebu vytyčení měřitelných cílů a vize cílového stavu. Cílem má být snížení počtu segregovaných škol a k tomu mají směřovat konkrétní kroky v konkrétním časovém horizontu. Struktura, podoba a počet zřizovatelů to činí velmi složitým, je ale třeba si vytyčit měřitelné cíle. Realizace opatření bez jasného cíle není efektivní.

Zástupce MŠMT *O. ANDRYS* souhlasil s *V. A. SCHORMEM*, že je třeba mít jasně stanovené hmatatelné cíle. MŠMT se z minulosti poučilo a v novém akčním plánu budou stanoveny konkrétní indikátory a cíle, včetně poklesu počtu segregovaných škol.

Senátorka *A. ŠÍPOVÁ* z perspektivy Kladna konstatovala, že k určitému pokroku došlo včetně právě podpory desegregace v území ze strany MŠMT. Projekt zaměřený na práci s řediteli škol a s poradnami ale patrně končí. Vzrostl nicméně počet ředitelů, kteří segregaci vnímají jako problém a chtějí ji řešit. Za klíčovou ale označila roli zřizovatelů a tedy i politizaci problému. Vedení radnice se stávající stav snaží zachovat a stává se, že ředitelé škol dostávají pokyny, jaké žáky mají přijímat a jaké ne. Je podle ní proto třeba zajistit ředitelům ochranu před politickým tlakem, aby nemohli být například odvoláváni a aby byla zajištěna kontinuita jejich práce. Efektivitou finanční bonifikace si není při současném politickém vedení Kladna jistá. Ví ale o tom, že jiná města řešení segregace podporují. Upozornila na problém spádovosti podle ohlašovny trvalého pobytu, kde se kumulují děti se sociálním znevýhodněním. Závěrem poděkovala MŠMT za veškerou práci a vyjádřila naději, že bude pokračovat a že se i do budoucna podaří zajistit dostatečné financování.

Vládní zmocněnec *P. KONŮPKA* poděkoval za tento komentář. Uvedl, že MŠMT si je významu role zřizovatelů vědomo a při dalších krocích se s tímto poznatkem bude pracovat.

Zástupkyně PF UK *A. TYMOFEJEVA* nadnesla otázku, zda indexové financování zaměřené na školy s vysokým počtem romských žáků vyřeší problém segregace, je-li naším cílem jejich počet snížit. Jako možná opatření, která by zajistila, aby romští žáci navštěvovali „běžné“ školy, zmínila platby za úspěšné skládání zkoušek po vzoru USA a kvóty pro romské studenty na vysokých školách po vzoru Ukrajiny.

Zástupce MŠMT *O. ANDRYS* uvedl, že cílem indexového financování není, aby se segregace školám „vyplatila“, ale finanční podpora škol, které splňují charakteristiky pro indexové financování, ale nejsou segregované. Cílem není koncentrace znevýhodněných žáků v těchto školách, ale motivace

„nesegregovaných“ škol k přijímání těchto žáků, protože jim to vytvoří lepší podmínky pro práci se všemi dětmi. MŠMT je však otevřené diskusi o podobě indexu.

Vládní zmocněnec P. KONŮPKA doplnil, že podrobnější věcná diskuse proběhne na Expertním fóru k výkonu rozsudku *D. H. a ostatní*.

Senátorka A. ŠÍPOVÁ uvedla, že ve školách také chybí výuka o romské kultuře, což vede k tomu, že majoritní společnost o Romech nic neví. Její zavedení by mohlo pomoci s bojem proti rasismu.

Zástupce MŠMT O. ANDRYS se senátkou A. ŠÍPOVOU souhlasil. Upravený rámcový vzdělávací program na to reaguje a obsahuje i dějiny Romů a Sínthů. Zařazení těchto bodů MŠMT již dříve přislíbilo vládní zmocněnkyni pro záležitosti romské menšiny.

Zástupkyně Ligy lidských práv („LLP“) Z. CANDIGLIOTA uvedla, že nejde jen o tabulky a čísla, ale práci s konkrétním dítětem a jeho motivací. Na školách podle ní chybí individualizace. Děti jsou nuceny přizpůsobovat se systému, který se nezajímá o to, co dané dítě zajímá a z jakého je prostředí. Prostor škol je podle ní nepřátelské k odlišnosti, což působí problémy i dětem s ADHD nebo poruchami autistického spektra. Je tendence tyto děti vylučovat. Zdůraznila proto potřebu pracovat na atmosféře ve školách. Stížnosti rodičů a doporučení poradny jsou často ignorovány, a rodiče jsou tak nuceni hledat jinou školu. Souhlasí, že finanční motivace by mohla fungovat, takový model je podle ní ale politicky neprůchozí.

Zástupce MŠMT O. ANDRYS uznal, že to, co popisuje Z. CANDIGLIOTA se děje. Je nicméně řada škol, která funguje přesně opačně. Varoval proto před paušalizací takové kritiky.

Vládní zmocněnec P. KONŮPKA uzavřel, že z diskuze vyplynulo, že mnoho důležitých opatření již bylo přijato a další se chystají, což je povzbudivé. Pokud se nová opatření podaří naplnit a dát jim potřebné finance, je naděje, že při dvacátém výročí rozsudku bude situace lepší. Za klíčové označil i nastavení měřitelných cílů do dalšího období, abychom věděli, kam směřujeme. V červnu 2026 projedná výkon rozsudku Výbor ministrů a o jeho výsledku bude Kolegium informováno.

Závěry:

Kolegium vítá informace o postupu ve výkonu rozsudku včetně řady přijatých opatření v rámci implementace Akčního plánu z prosince 2023, který byl zaměřený na tři pilíře: reformu poradenského systému k zamezení chybné diagnostiky MPVI (mírná porucha vývoje intelektu), podporu etnické desegregace ve vybraných lokalitách a podporu běžných škol včetně zavedení pozice sociálního pedagoga a zakotvení finanční podpory pro vzdělávání sociálně-znevýhodněné žáků.

V této souvislosti především vítá informace o výsledcích pilotního projektu Desegregace a poukazuje v této souvislosti na identifikovanou potřebu posílení zákonných a kontrolních nástrojů státu vůči zřizovatelům základních škol, a to zejména jasné vymezení jejich odpovědnosti za předcházení a odstraňování segregace ve vzdělávání.

Vzhledem k vysokému mezinárodnímu tlaku na posun ve výkonu rozsudku, který trvá déle než osmnáct let a nadále podléhá zesílenému dohledu ze strany Výboru ministrů, Kolegium vítá, že MŠMT plánuje v připravovaném akčním plánu stanovit konkrétní měřitelné cíle pro další období včetně snížení počtu segregovaných škol. Za klíčové považuje, že příprava nového akčního plánu bude projednána s Expertním fórem k výkonu rozsudku *D. H. a ostatní* a do jeho přípravy budou zapojeni zástupci Romů včetně vládní zmocněnkyně pro záležitosti romské menšiny.

Kolegium rovněž vítá přijetí Akčního plánu k podpoře účasti romských a sociálně znevýhodněných dětí na předškolním vzdělávání, který představuje důležitý čtvrtý pilíř výkonu rozsudku vzhledem k významu, který předškolní vzdělávání má pro předcházení vzdělávacího neúspěchu a segregaci dítěte a vyzývá k jeho řádné implementaci.

V Praze dne 29. dubna 2026
Kancelář vládního zmocněnce
Ministerstvo spravedlnosti